SOSYAL BİLGİLER

5. SINIF

YAZILIYA HAZIRLIK

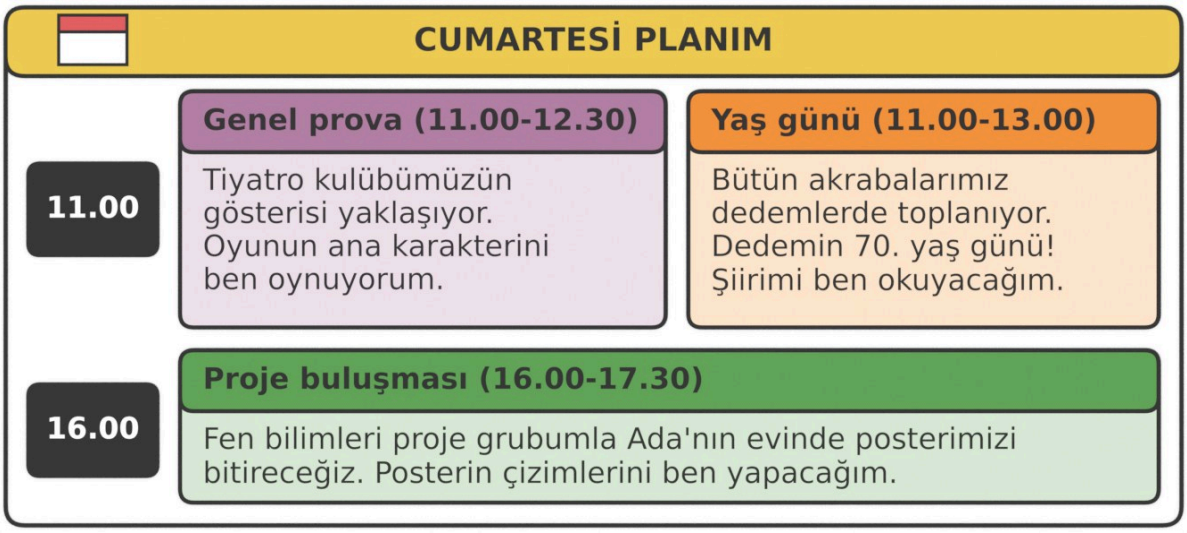
1. DÖNEM - 1. ORTAK YAZILI · SENARYO 3 · 2. SÜRÜM

TYMM 2026-2027

Hazırlayan: **Murat Altun**

Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır.

1. Duru, cumartesi planını hazırladıktan sonra iki etkinliğin aynı saate denk geldiğini fark etmiştir.

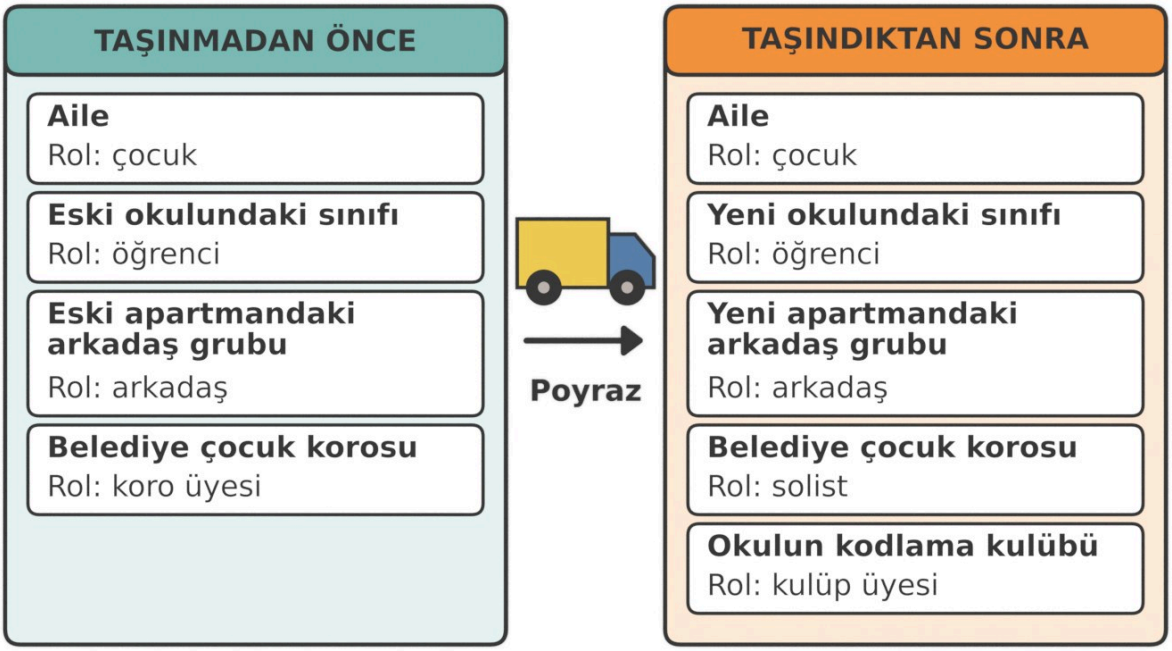
Plana göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1.1. Plandaki üç etkinliği, Duru'nun dâhil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rolleriyle eşleştirerek yazınız. (6 puan)

1.2. Saat 11.00'deki durumun Duru için neden sorun olduğunu rolleriyle ilişkilendirerek açıklayınız. İki gruptaki kişilerin de haklarını gözeten bir çözüm önerisi yazınız. (5 puan)

1.3. Duru saat 16.00'daki buluşmaya haber vermeden gitmezse proje grubundaki arkadaşları nasıl etkilenir? Buradan yola çıkarak grup üyelerinin sorumluluklarını yerine getirmesinin önemini açıklayınız. (4 puan)

2. Poyraz'ın ailesi ekim ayında aynı şehirde başka bir mahalleye taşınmış; Poyraz da yeni mahallesindeki ortaokula nakil olmuştur. Aşağıda Poyraz'ın taşınmadan önce ve taşındıktan sonra dâhil olduğu gruplar ile bu gruplardaki rolleri gösterilmiştir.

Görseldeki bilgilere göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Taşınmayla birlikte Poyraz'ın ayrıldığı iki grubu ve yeni katıldığı üç grubu yazınız. (5 puan)

2.2. Poyraz'ın taşınmadan önce de sonra da devam ettiği gruplardan birinde rolü değişmiştir. Bu grubu ve rolündeki değişikliği belirtiniz. Değişikliğin Poyraz'ın hak ve sorumluluklarını nasıl etkilediğini bir hak ve bir sorumluluk örneği vererek açıklayınız. (5 puan)

3. Hiba ve ailesi Fas'tan Türkiye'ye gelmiş ve bir apartmana taşınmıştır. Hiba, komşularıyla tanışmak için apartmanın girişindeki duyuru panosuna aşağıdaki afişi asmıştır.

Ertesi gün bahçede oynayan bazı çocuklar, Türkçeyi yeni öğrenen Hiba'nın konuşmasını taklit edip gülmüştür. Bunu duyan apartman yöneticisi Nermin Hanım, hafta sonu bahçede her ailenin kendi mutfağından bir yemek getireceği bir "komşuluk sofrası" kurulmasını önermiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Afişe ve metne göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Afişte tanıtılan kültürel ögelerden Türk kültüründe de benzeri bulunan ikisini seçiniz. Her birinin Türk kültüründeki benzerini yazınız. (4 puan)

3.2. Bazı çocukların Hiba'nın konuşmasıyla alay etmesi Hiba'yı ve apartmandaki komşuluk ilişkilerini nasıl etkileyebilir? Yorumlayınız. (5 puan)

3.3. Nermin Hanım'ın önerdiği komşuluk sofrasının, Hiba'nın ailesinin yeni çevresine uyum sağlamasına ve apartmanda birlikte yaşamaya etkisini yorumlayınız. (6 puan)

4. Bulgaristan'dan gelen Mila, 23 Nisan şenlikleri haftasında Ilgaz'ın ailesinin misafiridir. Akşam yemeğinde Ilgaz, Mila'ya "Biraz daha pilav ister misin?" diye sormuştur. Mila başını iki yana sallayınca Ilgaz tencereyi mutfağa götürmüş, Mila ise üzülmüştür. Ertesi gün Hindistan'dan gelen Riya da bir soruya başını sağa sola hafifçe yatırarak cevap verince şenlik görevlisi şaşırmıştır. Ilgaz'ın annesi o akşam çocuklara aşağıdaki kartları göstermiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

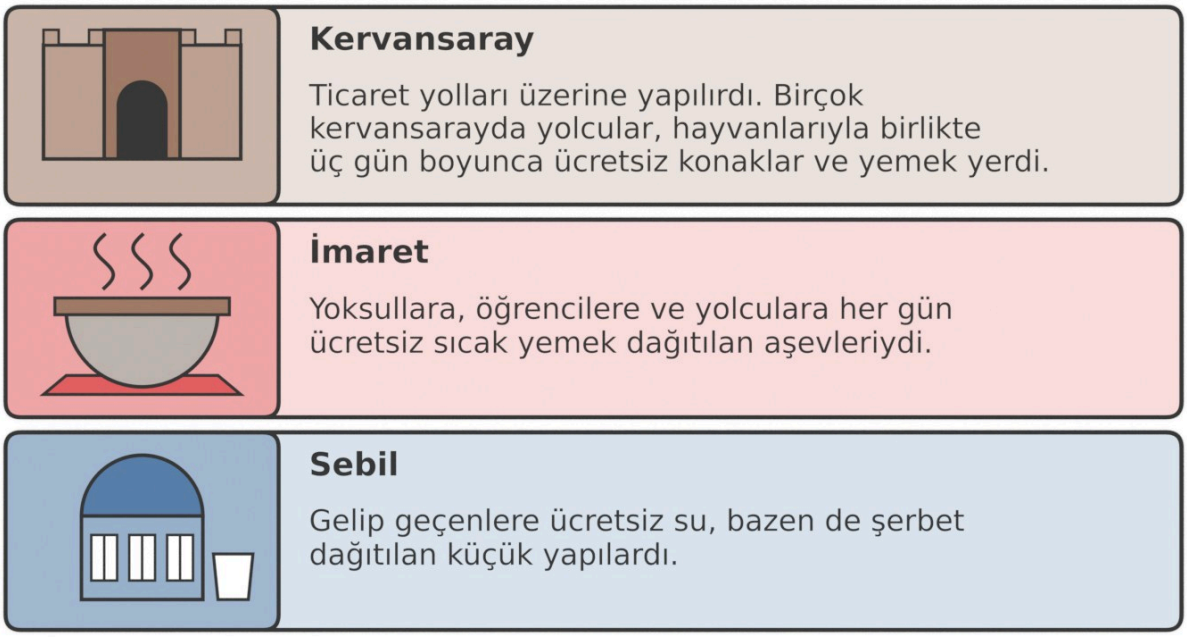

Kartlara ve metne göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

4.1. Mila'nın üzülmesine yol açan yanlış anlamanın nedenini kartlardaki bilgilerden yararlanarak açıklayınız. (4 puan)

4.2. Ilgaz, yaşadıklarından sonra "Bir hareketin anlamı her kültürde aynı olmayabilir." demiştir. Bunu bilmenin ve farklı kültürlerin özelliklerine saygı duymanın, farklı ülkelerden insanların bir arada yaşamasına etkisini yorumlayınız. (6 puan)

5. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde bazı hayırsever kişiler dükkân, tarla, han gibi mallarını vakfa bağışlardı. Bu malların geliriyle aşağıdaki kartlarda anlatılan hizmetler, vakfı kuran kişiler öldükten sonra da uzun yıllar boyunca ücretsiz olarak sürdürülürdü.

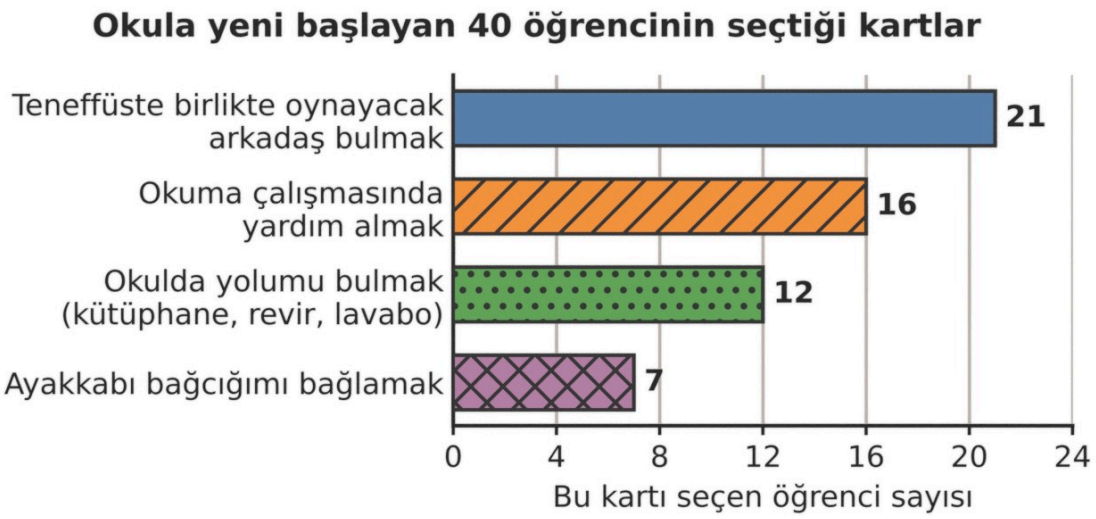
Kartlara göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. Kartlarda anlatılan üç hizmetin ortak amacını yazınız. (4 puan)

5.2. Hayırsever kişiler, yalnızca kendi yaşadıkları süre boyunca değil, kendilerinden sonra da yıllarca sürecek bir yardım düzeni kurmak istemiştir. Bunun nedeni ne olabilir? Yardımların bu şekilde kesintisiz sürmesinin toplumsal birliğe etkisini açıklayınız. (5 puan)

5.3. Bu uygulamalardan esinlenerek okulunuzda herkesin ücretsiz yararlanabileceği ve her yıl yeni öğrencilerle sürdürülebilecek bir yardımlaşma etkinliği öneriniz. Önerinizin nasıl uygulanacağını ve gelecek yıllarda nasıl devam ettirileceğini kısaca yazınız. (6 puan)

6. Bahçesini bir ilkokulla paylaşan bir ortaokulun 5. sınıf öğrencileri, okula bu yıl başlayan 1. sınıf öğrencilerine yardım etmek istemiştir. Öğretmenlerin yardımıyla 40 öğrenciye resimli kartlar gösterilmiş ve "Okulda en çok neyi zor buluyorsun?" diye sorulmuştur. Her öğrenci en fazla iki kart seçebilmiştir.

Sonuçları inceleyen iki öğrenci şu önerileri getirmiştir:

Lina: "Her gün bir teneffüsü 1. sınıflarla bahçede geçirelim; onlara seksek, mendil kapmaca gibi geleneksel oyunları öğretelim."
Aras: "Koridorlara ve bahçeye kütüphaneyi, reviri ve lavaboları gösteren resimli yön tabelaları asalım."

(Veriler kurgusaldır. Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Grafiğe ve önerilere göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

6.1. Grafiğe göre 1. sınıf öğrencilerinin en çok zorlandığı konu hangisidir? Bu konuda yardım edilmesinin 1. sınıf öğrencileri ve okul için önemini yazınız. (4 puan)

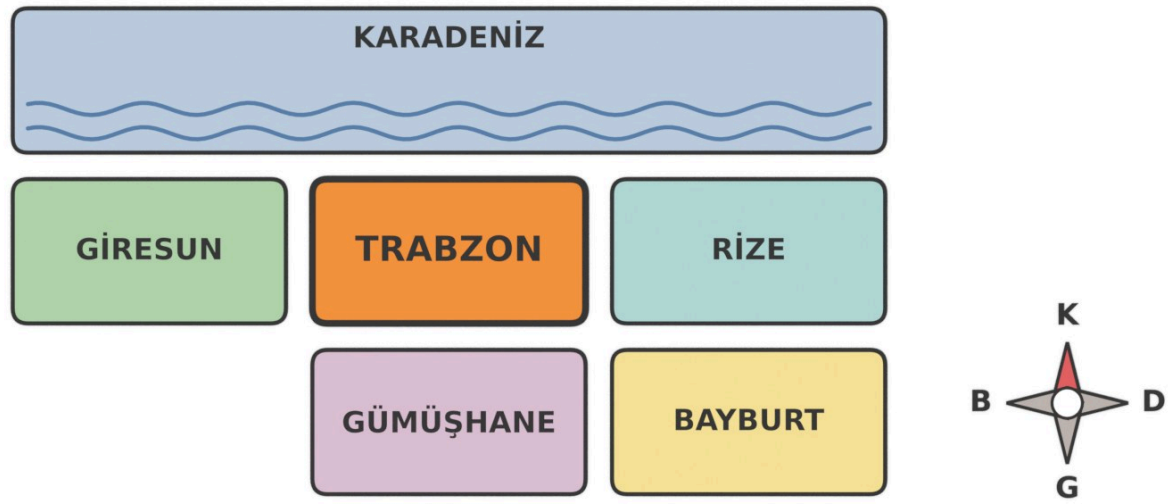
6.2. Lina'nın ve Aras'ın önerilerinin birer güçlü ve birer zayıf yönünü yazınız. 5. sınıf öğrencilerinin hangi öneriyi uygulaması gerektiğine karar vererek gerekçesini belirtiniz. (6 puan)

6.3. Seçtiğiniz öneriyi hayata geçirmek için 5. sınıf öğrencilerinin atması gereken üç adımı uygulama sırasına göre yazınız. (5 puan)

7. Berk, Trabzon'daki dedesini ziyaret ettikten sonra sınıf panosu için aşağıdaki tanıtım yazısını hazırlamıştır. Ancak yazıda komşu illerle ilgili iki yanlış bilgi vardır.

> *Trabzon'un kuzeyinde Karadeniz uzanır. Doğu komşusu Giresun, güney komşusu Gümüşhane'dir. Güneydoğusunda ise Erzincan bulunur. Çaykara ilçesindeki Uzungöl, çevresindeki yeşil yamaçlarla çok ziyaret edilen bir göldür. Maçka'daki tarihî Sümela Manastırı sarp bir kayalığın yamacına yapılmıştır. Trabzon'dan Gümüşhane'ye giden kara yolu yüksek Zigana Dağları'ndan geçer.*

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Şema ölçeksizdir; il sınırları gösterilmemiştir.

Yazıya ve şemaya göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

7.1. Şemadan yararlanarak Berk'in yazısındaki iki yanlış bilgiyi bulunuz ve doğrularını yazınız. (6 puan)

7.2. Berk'in yazısında geçen yerlerden, Trabzon'un göreceli konumunu oluşturan birer su kaynağı, yeryüzü şekli ve tarihî mekân seçerek yazınız. (4 puan)

7.3. 2023'te Zigana Dağları'nın altından geçen, 14,5 km uzunluğundaki Yeni Zigana Tüneli açılmıştır. Artık Trabzon'dan Gümüşhane'ye, kışın karla zorlaşan dağ yolunu kullanmadan daha kısa sürede gidilebilmektedir. Bu örneğe göre bir ilin göreceli konumunun zamanla nasıl değişebileceğini açıklayınız. (5 puan)

7.4. Aşağıdaki boş alana yaşadığınız ilin konum şemasını çiziniz. İlinizi ortaya yazınız, en az üç komşusunu doğru yönlerine yerleştiriniz ve şemada yönleri gösteriniz. (5 puan)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE BECERİLER

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	SB.5.1.1. Dâhil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rolleri arasındaki ilişkileri çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
2	SB.5.1.1. Dâhil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rolleri arasındaki ilişkileri çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
3	SB.5.1.2. Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama
4	SB.5.1.2. Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama
5	SB.5.1.3. Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine katkı sağlayabilme	SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.3. Fikir Üretme)
6	SB.5.1.3. Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine katkı sağlayabilme	SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.4. Müzakere Etme)
7	SB.5.2.1. Yaşadığı ilin göreceli konum özelliklerini algılayabilme	SBAB7. Mekânsal Düşünme (SBAB7.1. Konum Algılama)

PUANLAMA TABLOSU							
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**TOPLAM**
15	*10*	*15*	*10*	*15*	*15*	*20*	***100***

Bu sınav, 2026-2027 eğitim öğretim yılı 1. dönem konu-soru dağılım tablosundaki 1. ortak yazılı **Senaryo 3** dağılımına göre, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 5. sınıf öğretim programı esas alınarak hazırlanmıştır. Bu kâğıt, aynı senaryonun 2. sürümüdür: öğrenme çıktıları, soru sayısı ve puanlar 1. sürümle aynı, sorular farklıdır. Hazırlayan: Murat Altun. Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî yayını değildir; görseller Blender ile oluşturulmuştur.

ÇÖZÜMLER

1. Doğru cevap:

- 1.1 **(6 puan)**: Her etkinlik için grubu ve rolü birlikte doğru yazmak 2 puandır (grup 1 puan, rol 1 puan).
  - Genel prova: okulun tiyatro kulübü (okul da kabul edilir), oyuncu (oyunun ana karakteri)
  - Dedesinin yaş günü: akraba grubu (aile de kabul edilir), torun
  - Proje buluşması: fen bilimleri proje grubu (sınıf, okul da kabul edilir), grup üyesi (çizim sorumlusu, öğrenci de kabul edilir)
- 1.2 **(5 puan)**: Sorunun nedenini açıklama **(2 puan)**: Duru aynı anda birden fazla gruba dâhil olduğu ve birden fazla role sahip olduğu için tiyatro kulübündeki oyunculuk rolü ile ailesindeki torunluk rolünün sorumlulukları aynı saate denk gelmiştir. Uygun bir çözüm önerisi **(3 puan)**: Durumu önceden kulüp öğretmenine ve ailesine anlatması; provanın saatinin değiştirilip değiştirilemeyeceğini sorması; provaya katılıp yaş günü kutlamasına geç kalacağını ailesine haber vermesi ve şiirini kutlamanın sonunda okuması; provaya geç katılmak için öğretmeninden izin istemesi gibi, iki gruptaki kişilerin de haklarını gözeten öneriler kabul edilir. Yalnızca "Birini seçsin." gibi gerekçesiz ve kimseye haber vermeyi içermeyen öneriye 1 puan verilir.
- 1.3 **(4 puan)**: Arkadaşlarının nasıl etkileneceğini yazma **(2 puan)**: Posterin çizimleri eksik kalır ve proje zamanında bitmeyebilir; arkadaşları onu boşuna bekler, onun işini de yapmak zorunda kalır; grubun çalışması aksar, arkadaşları üzülür ya da kırılır. Önemi açıklama **(2 puan)**: Gruptaki herkesin sorumluluğunu yerine getirmesi grubun amacına ulaşmasını, işlerin adil paylaşılmasını ve üyeler arasında güven oluşmasını sağlar; sorumluluklar aksarsa diğer üyeler zarar görür.

Örnek doğru cevap:

1.1. Genel prova okulun tiyatro kulübüyle ilgilidir; Duru orada oyuncudur. Dedesinin yaş günü akraba grubuyla ilgilidir; Duru orada torundur. Proje buluşması fen bilimleri proje grubuyla ilgilidir; Duru bu grupta posterin çizimlerini yapan grup üyesidir.

1.2. Duru hem tiyatro kulübünde oyuncu hem de ailesinde torundur. Bu iki rolün sorumlulukları aynı saate denk geldiği için iki yerde birden bulunması gerekmektedir. Duru önce kulüp öğretmenine ve ailesine durumu anlatmalıdır. Provaya katılıp yaş günü kutlamasına biraz geç gidebilir ve şiirini kutlamanın sonunda okuyabilir.

1.3. Duru gelmezse posterin çizimleri yapılamaz, proje yetişmeyebilir ve arkadaşları onun işini de üstlenmek zorunda kalır. Bir grupta herkes sorumluluğunu yerine getirirse iş adil paylaşılır, grup amacına ulaşır ve üyeler birbirine güvenir.

Yanlış cevap: Grupları ve rolleri karıştıran eşleşmeler (ör. "Genel prova: akraba grubu") ilgili etkinlikten yalnızca doğru yazılan kısım kadar puan alır. Sorunun nedenini "Duru plan yapmayı bilmiyor." gibi rollerle ilişkisiz biçimde açıklamak; "Kimseye söylemeden yaş gününe gitsin." gibi diğer grup üyelerini dikkate almayan öneriler yazmak ilgili ölçütten puan almaz. Sorumluluğun yerine getirilmemesinin kimseyi etkilemeyeceğini söyleyen cevap 1.3'ten puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

2. Doğru cevap:

- 2.1 **(5 puan)**: Doğru yazılan her grup 1 puandır.
  - Ayrıldığı gruplar: eski okulundaki sınıfı, eski apartmanındaki arkadaş grubu
  - Yeni katıldığı gruplar: yeni okulundaki sınıfı, yeni apartmanındaki arkadaş grubu, okulun kodlama kulübü
  - Aile ve belediye çocuk korosu iki dönemde de bulunduğu için ayrılınan ya da yeni katılınan grup olarak puanlanmaz.
- 2.2 **(5 puan)**: Solistliğin getirdiği uygun bir hak **(2 puan)**: Konserde şarkının bir bölümünü tek başına söyleme, sahnede koronun önünde yer alma, konser programında adının solist olarak yazılması, şarkının yorumu hakkında koro şefine görüş bildirme. Uygun bir sorumluluk **(2 puan)**: Solo bölümünü ezberleyip çok çalışma, provalara düzenli ve zamanında katılma, sesini koruma (bağırmama, çok soğuk içecek içmeme gibi), koroyla uyum içinde söyleyip diğer koro üyelerine örnek olma. Belediye çocuk korosundaki rolünün koro üyeliğinden solistliğe değiştiğini belirterek rolü değiştiği için hak ve sorumluluklarının da değiştiğini ifade etme **(1 puan)**.

Örnek doğru cevap:

2.1. Poyraz taşınınca eski okulundaki sınıfından ve eski apartmanındaki arkadaş grubundan ayrılmıştır. Yeni okulundaki sınıfına, yeni apartmanındaki arkadaş grubuna ve okulun kodlama kulübüne katılmıştır.

2.2. Poyraz belediye çocuk korosunda koro üyesiyken solist olmuştur. Rolü değiştiği için hak ve sorumlulukları da değişmiştir. Solist olarak konserde şarkının bir bölümünü tek başına söyleme hakkı vardır. Bunun için solo bölümünü ezberlemek ve provalara hiç aksatmadan katılmak onun sorumluluğudur.

Yanlış cevap: İki dönemde de bulunan aileyi ya da belediye çocuk korosunu ayrılınan veya yeni katılınan grup olarak yazmak ilgili madde için puan almaz. Solistin hakkı olarak "provalara gelmek zorunda değildir", "koro arkadaşlarına istediğini yaptırabilir" gibi ifadeler; rol değişse de hak ve sorumlulukların aynı kaldığını söylemek ilgili ölçütten puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

3. Doğru cevap:

- 3.1 **(4 puan)**: Her doğru benzerlik 2 puandır (afişteki öge 1 puan, Türk kültüründeki benzeri 1 puan). Kabul edilen benzerlikler: Fas'ta misafire nane çayı ikram edilmesi ile Türk kültüründe misafire çay ya da Türk kahvesi ikram edilmesi (misafirperverlik); Fas'taki mahalle hamamları ile Türk hamamı geleneği; Fas'ta düğünden önce yapılan kına gecesi ile Türk kültüründeki kına gecesi. Kuskusun Türkiye'de de bilinen bir yiyecek olması (kuskus pilavı) ya da ailenin cuma günü aynı sofrada toplanmasının Türk kültüründeki aile sofrasına benzetilmesi de kabul edilir.
- 3.2 **(5 puan)**: Hiba'ya etkisini yorumlama **(3 puan)**: Hiba üzülebilir, kırılabilir, kendini dışlanmış ve yalnız hissedebilir; Türkçe konuşmaktan ve kendi kültürünü anlatmaktan çekinebilir; yeni çevresine uyum sağlaması zorlaşabilir. Komşuluk ilişkilerine etkisini yorumlama **(2 puan)**: Aileler arasında kırgınlık ve ön yargı oluşabilir, komşular birbirinden uzaklaşabilir, apartmanın huzuru ve komşuluk bağları zayıflayabilir.
- 3.3 **(6 puan)**: Her uygun yorum 2 puandır (en fazla 3 yorum). Kabul edilen yorumlar: Hiba ve ailesi kendilerini değerli ve apartmanın bir parçası gibi hisseder; yeni çevrelerine daha kolay uyum sağlar; komşular birbirlerinin kültürünü ve ortak yönlerini tanır, ön yargılar ortadan kalkar; çocuklar Hiba'yı tanıyıp onunla arkadaşlık kurar; komşular arasında saygı, hoşgörü ve dostluk güçlenir; apartmanda huzurlu ve uyum içinde bir arada yaşama ortamı oluşur.

Örnek doğru cevap:

3.1. Fas'ta misafire nane çayı ikram edilir; biz de misafirimize çay ya da Türk kahvesi ikram ederiz. Fas'ta düğünden önce kına gecesi yapılır; Türk kültüründe de gelin için kına gecesi düzenlenir.

3.2. Alay edilmek Hiba'yı çok üzer, kendini yalnız ve dışlanmış hisseder; Türkçe konuşmaktan çekinebilir. Bu davranış aileler arasında kırgınlığa yol açar ve apartmandaki komşuluk ilişkilerini zayıflatır.

3.3. Komşuluk sofrasında Hiba'nın ailesi komşularıyla tanışır ve kendini yalnız hissetmez, yeni çevresine daha kolay alışır. Komşular birbirinin yemeklerini ve geleneklerini öğrenince ön yargılar azalır. Böylece apartmanda saygı ve dostluk güçlenir, herkes uyum içinde yaşar.

Yanlış cevap: Fas kültürü ile Türk kültürünün hiçbir ortak yönü olmadığını söylemek ya da afişte yer almayan ögeler yazmak ilgili benzerlikten puan almaz; Türk kültüründeki karşılığı yazılmayan öge yalnızca öge puanını alır. Alay etmenin "şaka olduğu için kimseyi etkilemeyeceğini" söylemek; komşuluk sofrasının yalnızca "karın doyurmak için" yapıldığını yazıp uyum ve birlikte yaşamayla ilişkisini kurmamak ilgili ölçütten puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

4. Doğru cevap:

- 4.1 **(4 puan)**: Bulgaristan'da başı iki yana sallamanın "evet" anlamına geldiğini, yani Mila'nın aslında biraz daha pilav istediğini belirtme **(2 puan)**. Türkiye'de bu hareket çoğunlukla "hayır" anlamında kullanıldığı ve Ilgaz bu kültürel özelliği bilmediği için Mila'nın hareketini "istemiyorum" diye yanlış yorumladığını belirtme **(2 puan)**.
- 4.2 **(6 puan)**: Her uygun yorum 2 puandır (en fazla 3 yorum). Kabul edilen yorumlar: İnsanlar birbirinin davranışlarını yanlış anlamaz, kırgınlıklar önlenir; iletişim kolaylaşır, insanlar birbirini daha iyi anlar; farklı davranışlar "tuhaf" ya da "kaba" diye görülmez, ön yargılar ortadan kalkar; farklılıklara saygı ve hoşgörü artar; insanlar birbirini tanıyarak kaynaşır ve dostluk kurar; huzurlu ve uyum içinde bir arada yaşama ortamı oluşur.

Örnek doğru cevap:

4.1. Bulgaristan'da baş iki yana sallandığında "evet" denmiş olur. Mila da aslında biraz daha pilav istemiştir. Ilgaz ise bu hareketi Türkiye'deki gibi "hayır" sandığı için tencereyi götürmüş ve Mila'yı yanlış anlamıştır.

4.2. Bir hareketin her kültürde aynı anlama gelmediğini bilen insanlar birbirini yanlış anlamaz ve kırılmaz. Farklı davranışları tuhaf bulmak yerine saygıyla karşılar, ön yargılarından kurtulur. Böylece farklı ülkelerden insanlar kolayca kaynaşır, dostluk kurar ve uyum içinde bir arada yaşar.

Yanlış cevap: Mila'nın "kaba davrandığını" ya da "Ilgaz'ı sevmediğini" söylemek; yanlış anlamanın nedenini kartlardaki bilgilerle ilişkilendirmemek ilgili ölçütten puan almaz. Farklı baş hareketlerinin "yanlış olduğu için kullanılmaması gerektiğini" ya da herkesin yalnızca bir ülkenin hareketlerini kullanması gerektiğini yazmak 4.2'den puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

5. Doğru cevap:

- 5.1 **(4 puan)**: Yolcuların, yoksulların, öğrencilerin ve gelip geçenlerin barınma, yemek ve su gibi temel ihtiyaçlarını ücretsiz karşılamak; toplumda yardımlaşma ve dayanışmayı sürdürmek (yardımlaşmaya ya da ihtiyaçların karşılanmasına vurgu 2 puan, dayanışma ya da toplumsal birlik vurgusu 2 puan).
- 5.2 **(5 puan)**: Nedenini açıklama **(3 puan)**: Yardımın kesintiye uğramadan sürmesini ve gelecek kuşakların da bu hizmetlerden yararlanmasını istemeleri; ihtiyaç sahiplerinin her zaman var olacağını düşünerek kalıcı bir çözüm üretmek istemeleri; toplumun yararını kendi çıkarlarının önünde tutmaları ve iyilik yapmanın sürmesini istemeleri. Toplumsal birliğe etkisi **(2 puan)**: Yardımlaşma kuşaktan kuşağa aktarılır; insanlar zor durumda kalınca yalnız bırakılmayacağını bilir, aralarındaki güven ve kardeşlik duyguları güçlenir; toplumda birlik ve beraberlik sürer.
- 5.3 **(6 puan)**: Herkesin ücretsiz yararlanabileceği, özgün ve uygulanabilir bir etkinlik önerisi **(3 puan)**. Önerinin nasıl uygulanacağının ve her yıl yeni öğrencilere nasıl devredileceğinin (yer, görevliler, izin, devir teslim gibi adımlarla) açıklanması **(3 puan)**. Örnek öneriler: Teneffüslerde herkesin kullanabileceği top, ip ve oyun takımlarının bulunduğu bir "okul oyun sandığı"; mezun olan öğrencilerin sözlük ve hikâye kitaplarını bir sonraki öğrencilere bıraktığı bir "kitap emanet rafı"; okul bahçesinde herkesin matarasını doldurabileceği temiz su noktası; büyük sınıfların küçüklere ders çalışmada yardım ettiği haftalık "akran destek saati".

Örnek doğru cevap:

5.1. Üç hizmetin ortak amacı, ihtiyacı olan insanların barınma, yemek ve su gibi ihtiyaçlarını ücretsiz karşılamak ve toplumda yardımlaşma ile dayanışmayı sürdürmektir.

5.2. Hayırsever kişiler ihtiyaç sahiplerinin her zaman olacağını bildikleri için yardımın kendilerinden sonra da devam etmesini, gelecek kuşakların da bu hizmetlerden yararlanmasını istemiştir. Yardımlar kesintisiz sürünce insanlar zor zamanlarında yalnız kalmayacaklarını bilir, birbirlerine güvenir ve toplumun birliği güçlenir.

5.3. Okulumuzda bir "okul oyun sandığı" kuralım. Sandıkta top, atlama ipi ve oyun takımları bulunsun; her öğrenci teneffüste ücretsiz kullanıp geri koysun. Önce okul idaresinden izin alırız, malzemeleri bağışla toplarız. Sandığın düzenini her hafta bir sınıf kontrol eder. Yıl sonunda görevimizi bir alt sınıfa devrederek etkinliğin her yıl sürmesini sağlarız.

Yanlış cevap: Hizmetlerin amacını "para kazanmak" ya da "yapı yapmak" diye yazmak ilgili ölçütten puan almaz. Kesintisiz yardımın nedenini "hayırseverlerin ünlü olmak istemesi" gibi yardımlaşmayla ilgisiz biçimde açıklamak ilgili ölçütten puan almaz. Yalnızca belirli öğrencilerin yararlanabileceği ya da ücretli bir etkinlik, öneri ölçütünden puan almaz. Uygulama ve devam ettirme adımları yazılmadan yalnızca adı verilen öneri, açıklama ölçütünden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

6. Doğru cevap:

- 6.1 **(4 puan)**: En çok seçilen kartın "Teneffüste birlikte oynayacak arkadaş bulmak" (21 öğrenci) olduğunu yazma **(2 puan)**. Önemini açıklama **(2 puan)**: 1. sınıf öğrencilerinin kendini yalnız hissetmemesi, okula severek gelmesi ve okula daha kolay alışması; okulda arkadaşlık ve kaynaşmanın artması, büyük ve küçük öğrenciler arasında sevgi, saygı ve dayanışmanın güçlenmesi.
- 6.2 **(6 puan)**: Her öneri için uygun bir güçlü yön 1 puan, uygun bir zayıf yön 1 puandır (toplam 4 puan). Seçilen önerinin grafikle ya da uygulanabilirlikle ilişkilendirilmiş gerekçesi 2 puandır; hangi öneri seçilirse seçilsin gerekçe uygunsa tam puan verilir.
  - Lina'nın önerisi: Güçlü yönü: En çok seçilen karttaki ihtiyaca yöneliktir; para gerektirmez; geleneksel oyunların yaşamasına katkı sağlar; iki okulun öğrencilerini kaynaştırır. Zayıf yönü: 5. sınıfların her gün bir teneffüslerinden vazgeçmesi zordur ve uzun süre sürdürülemeyebilir; iki okulun teneffüs saatleri farklı olabilir; kalabalık bahçede küçük öğrencilerin güvenliği için öğretmen gözetimi gerekir.
  - Aras'ın önerisi: Güçlü yönü: Okulda yolunu bulmakta zorlanan 12 öğrenciye yardım eder; bir kez yapılınca uzun süre kullanılır; her gün zaman ayırmayı gerektirmez. Zayıf yönü: En çok seçilen ihtiyaca yönelik değildir, daha az öğrenciye yardım eder; malzeme için para gerekebilir; tabelaları asmak için okul idaresinin izni gerekir.
- 6.3 **(5 puan)**: Uygun her adım 1 puandır **(3 puan)**. Adımların mantıklı bir sırayla yazılması ve izin alma ya da yetişkinlerle iletişim kurma adımını içermesi 2 puandır. Örnek adımlar: İki okulun idaresinden ve 1. sınıf öğretmenlerinden izin almak; teneffüs saatlerini ve oyun alanını öğretmenlerle birlikte belirlemek; gönüllü öğrencilerle görev listesi ve oyun takvimi hazırlamak; oyunları öğretmen gözetiminde oynamak; birkaç hafta sonra 1. sınıf öğrencilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerini alıp çalışmayı değerlendirmek. Aras'ın önerisini seçenler için: okul idaresinden izin almak; tabelaların asılacağı yerleri belirlemek; resimli tabelaları hazırlamak; tabelaları öğretmen gözetiminde asmak.

Örnek doğru cevap:

6.1. 1. sınıf öğrencilerinin en çok zorlandığı konu, teneffüste birlikte oynayacak arkadaş bulmaktır. Bu konuda yardım edilirse küçük öğrenciler kendilerini yalnız hissetmez, okula severek gelir. Okulda büyük ve küçük öğrenciler kaynaşır, aralarında sevgi ve dayanışma güçlenir.

6.2. Lina'nın önerisinin güçlü yönü en çok seçilen ihtiyaca yönelik olması ve para gerektirmemesidir; zayıf yönü her gün bir teneffüsümüzü vermenin zor olması ve iki okulun teneffüs saatlerinin farklı olabilmesidir. Aras'ın önerisinin güçlü yönü tabelaların bir kez yapılınca uzun süre işe yaramasıdır; zayıf yönü daha az öğrencinin ihtiyacını karşılamasıdır. Lina'nın önerisi uygulanmalıdır çünkü grafikte en çok seçilen ihtiyaç budur ve hiçbir masraf gerektirmez. Herkes her gün değil, haftada bir gün katılırsa öneri sürdürülebilir.

6.3. Önce iki okulun idaresinden ve 1. sınıf öğretmenlerinden izin alırız. Sonra öğretmenlerle birlikte hangi teneffüste ve bahçenin hangi bölümünde oynayacağımızı belirleriz. Son olarak gönüllü arkadaşlarımızla bir oyun takvimi hazırlayıp oyunları öğretmenlerimizin gözetiminde oynarız.

Yanlış cevap: En çok zorlanılan konu olarak okuma çalışmasını ya da yol bulmayı yazmak 6.1'in ilk ölçütünden puan almaz. Önerilerin güçlü ve zayıf yönlerini birbirine karıştırmak ya da yalnızca bir öneriyi değerlendirmek yalnızca doğru yazılan kısımdan puan alır. Gerekçe göstermeden öneri seçmek gerekçe puanı almaz. İzin almadan ve öğretmenlere haber vermeden küçük öğrencileri bahçeye çıkarmayı içeren adımlar ilgili adım için puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

7. Doğru cevap:

- 7.1 **(6 puan)**: Her yanlışın bulunması 1 puan, doğrusunun yazılması 2 puandır.
  - "Doğu komşusu Giresun" bilgisi yanlıştır; Trabzon'un doğusunda Rize bulunur, Giresun ise batısındadır.
  - "Güneydoğusunda ise Erzincan bulunur" bilgisi yanlıştır; Erzincan Trabzon'a komşu değildir, Trabzon'un güneydoğusunda Bayburt bulunur.
- 7.2 **(4 puan)**: Su kaynağı: Uzungöl **(1 puan)**. Yeryüzü şekli: Zigana Dağları **(1 puan)**. Tarihî mekân: Sümela Manastırı **(2 puan)**. Su kaynağı olarak Karadeniz yazan cevap da kabul edilir.
- 7.3 **(5 puan)**: Tünelle iki il arasındaki ulaşımın kolaylaştığını, yolculuğun kısaldığını ve kışın bile kesintisiz hâle geldiğini; Trabzon'un artık "Zigana Tüneli ile Gümüşhane'ye bağlanan il" olarak da tarif edilebileceğini belirtme **(2 puan)**. Göreceli konumun; yeni yollar, tüneller, köprüler, havalimanları ve yapılar ortaya çıktıkça ya da çevre değiştikçe zamanla farklılaşabileceğini açıklama **(3 puan)**.
- 7.4 **(5 puan)**: Öğrencinin yaşadığı ilin doğru bilgileri esas alınır. Yaşadığı ili şemanın ortasına yazma **(1 puan)**. Komşu illerden en az üçünü doğru yönlere yerleştirme (3 puan; her doğru yerleşim 1 puan). Komşu il sayısı üçten az olan illerde denizler ve komşu ülkeler de kabul edilir. Şemada yön belirtme (yön oku ya da K, G, D, B harfleri) **(1 puan)**.

Örnek doğru cevap:

7.1. "Doğu komşusu Giresun" bilgisi yanlıştır; Trabzon'un doğusunda Rize vardır, Giresun batısındadır. "Güneydoğusunda Erzincan bulunur" bilgisi de yanlıştır; Trabzon'un güneydoğusunda Bayburt bulunur.

7.2. Su kaynağı: Uzungöl. Yeryüzü şekli: Zigana Dağları. Tarihî mekân: Sümela Manastırı.

7.3. Tünel açılmadan önce Trabzon'dan Gümüşhane'ye kışın karlı dağ yolundan zorlukla gidiliyordu; şimdi tünelle daha kısa sürede gidilebiliyor. Trabzon artık "Zigana Tüneli ile Gümüşhane'ye bağlanan il" olarak da tarif edilebilir. Bir ilin çevresinde yeni yollar, tüneller, köprüler ya da havalimanları yapıldıkça o ilin göreceli konumu da değişir.

7.4. (İzmir'de yaşayan bir öğrenci için) Ortada "İZMİR" yazan bir kutu; kuzeyde Balıkesir, doğuda Manisa, güneyde Aydın, batıda Ege Denizi yazan kutular ve köşede yönleri gösteren K, G, D, B harfleri olan bir şema.

Yanlış cevap: Yazıda doğru olan "kuzeyinde Karadeniz" ya da "güney komşusu Gümüşhane" bilgisini yanlış olarak göstermek puan almaz. Yanlışı bulup doğrusunu yazmayan cevap yalnızca bulma puanını alır. Uzungöl'ü yeryüzü şekli, Zigana Dağları'nı su kaynağı olarak yazmak ilgili madde için puan almaz. Göreceli konumun hiçbir zaman değişmeyeceğini söylemek 7.3'ün açıklama ölçütünden puan almaz. Şemada yaşadığı ili ortaya yazmamak ya da komşu illeri ters yönlere yerleştirmek ilgili ölçütlerden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.